

Sygn. akt: WK 18/13

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Przewodniczący: Prezes SN Janusz Godyń (sprawozdawca)

Sędziowie SN: Marian Buliński

Edward Matwijów

Protokolant : asystent SSN Anna Krawiec

w sprawie A. P., wobec którego Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 11 września 2012 r. nie uwzględnił wniosku radcy prawnego J. N. o wznowienie postępowania, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w dniu 17 grudnia 2013 r. kasacji na korzyść, wniesionej przez Naczelnego Prokuratora Wojskowego, od postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 11 września 2012 r.,

1. uchyla zaskarżone postanowienie w całości i wniosek radcy prawnego J. N. o wznowienie postępowania karnego pozostawia bez rozpoznania;

2. koszty postępowania kasacyjnego ponosi Skarb Państwa - art. 638 k.p.k.

UZASADNIENIE

Do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. wpłynął sporządzony przez radcę prawnego J. N., działającego na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez A. P., wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego w O. z dnia 3 grudnia 1974 r., skazującym A. P. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 188 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21

listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL (Dz. U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) na karę 3 lat pozbawienia wolności.

Postanowieniem z dnia 11 września 2012 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w W. nie uwzględnił wniosku, uznając go za niezasadny i stwierdzając, że w niniejszej sprawie brak jest ustawowych przesłanek do wznowienia postępowania.

Postanowienie to zaskarżył w drodze kasacji na korzyść skazanego Naczelny Prokurator Wojskowy, zarzucając:

„uchylenie w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej określone w art. 439 § 1 pkt 10 in fine k.p.k. w zw. z art. 545 § 2 k.p.k., polegające na merytorycznym rozpoznaniu wniosku radcy prawnego J. N., pełnomocnika A. P., o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu wojskowego, skazującym A. P. za popełnienie przestępstwa z art. 188 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL, a więc w sytuacji gdy obrońca będący adwokatem miał prawo dokonać tej czynności, czego nie uczynił, tak więc nie brał udziału w czynności, w której jego udział był obowiązkowy”.

W konkluzji, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i pozostawienie wniosku sporządzonego przez radcę prawnego J. N. bez rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Przewidziany w art. 545 § 2 k.p.k. wymóg sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie przez adwokata albo radcę prawnego nie jest dopełniony, jeżeli osobie prawomocnie skazanej za przestępstwo wniosek ten sporządza i podpisuje ustanowiony przez nią w roli pełnomocnika radca prawny, gdyż wnioskodawcą jest tu osoba występująca w procesie jako oskarżony i tak też traktowana również po skazaniu w postępowaniach prowadzonych po uprawomocnieniu się wyroku, przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego, w tym i o wznowienie. Oskarżony bowiem korzystać może z pomocy obrońcy (art. 6 k.p.k.), a nie pełnomocnika, po którego pomoc prawną sięgać mogą strony inne niż oskarżony (art. 87 § 1 k.p.k.), natomiast obrońcą w sprawach o przestępstwa może być

jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury (art. 82 k.p.k.) – zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2010 r., IV KZ 19/10, OSNKW 2010, z. 8, poz. 71 oraz aprobującą głosę A. Małolepszego, LEX/el.2011, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2013 r., WZ 1/13 (niepubl.) oraz B. Rycerz: Radca Prawny 2011, nr 1, s. 24 – 25.

Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w W. zamiast kierować sprawę na posiedzenie w celu rozpoznania wniosku radcy prawnego obowiązany był postąpić zgodnie z nakazem zawartym w art. 120 § 1 k.p.k. Skoro tak się nie stało, Sąd obligowany był do pozostawienia sprawy bez rozpoznania, stosownie do treści art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.

Nie uwzględniając, czyli rozpoznając merytorycznie wniosek (*nota bene* w takiej sytuacji wniosek oddala się – art. 547 § 1 *in princ.* k.p.k.) radcy prawnego o wznowienie postępowania w sprawie skazanego (oskarżonego), a zatem pochodzący od osoby nieuprawnionej do obrony, Wojskowy Sąd Okręgowy dopuścił się uchybienia, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 10 *in fine* k.p.k., co sprawia, że zaskarżone kasacją postanowienie Sądu z dnia 11 września 2012 r. podlega uchyleniu, gdyż to nie obrońca dokonał czynności procesowej koniecznej do uruchomienia postępowania, o którym mowa w Rozdziale 56 Kodeksu postępowania karnego (Wznowienie postępowania).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowania „obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których udział był obowiązkowy” (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.) nie można ograniczać wyłącznie do reprezentacji oskarżonego przez obrońcę na rozprawie lub posiedzeniu, np. w przypadkach określonych w art. 79 § 3, art. 80, art. 671 § 1 i 2 k.p.k., bowiem dotyczy ono (sformułowanie) każdej czynności procesowej, której musi dokonać obrońca, by czynność ta była prawnie skuteczna. Nadając taką treść przepisowi w cyt. części, ustawodawca nie określił czynności procesowych, których przeprowadzenie bez udziału obrońcy prowadzi do uchylenia orzeczenia, bez względu na granice zaskarżenia i wpływu podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia. W związku z tym należy przyjąć, że z uchybieniem o charakterze bezwzględny będziemy mieli do czynienia zawsze wtedy, ilekroć obrońca nie uczestniczył w czynności, choć obowiązek taki

przewidziany został przez przepis szczególny (zob. P. Hofmański [red.]: Kodeks postępowania karnego, Komentarz do artykułów 297 – 467, Warszawa 2011, s. 852).

W zaskarżonej kasacją sprawie przepis szczególny, tj. art. 545 § 2 k.p.k., wymagał sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie postępowania przez adwokata (obrońcę), który to wymóg, tzw. przymus adwokacki w istotny sposób ogranicza możliwość samodzielnego inicjowania przez oskarżonego postępowania mającego na celu wzruszenie prawomocnego, a niekorzystnego z jego punktu widzenia, orzeczenia. Tego rodzaju ograniczenie uprawnień, w przypadku błędnego procedowania przez sąd powinno skutkować ochroną interesów strony nie w sposób „uznaniowy” (art. 438 pkt 2 k.p.k.), lecz taki, który nie wymaga dowodzenia, czy obraza przepisów postępowania mogła mieć wpływ na treść orzeczenia.

Podsumowując, wydanie orzeczenia co do meritum w sprawie o wznowienie postępowania dotyczącego skazanego (oskarżonego) na podstawie wniosku niesporządzonego i niepodpisanego przez obrońcę – adwokata (arg. z art. 545 § 2 k. w zw. z art. 82 k.p.k.) stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 *in fine* k.p.k.

Z tego względu, Sąd Najwyższy uznał kasację za oczywiście zasadną (art. 535 § 5 k.p.k.) i uchylił zaskarżone postanowienie w całości, pozostawiając bez rozpoznania wnioski radcy prawnego o wznowienie postępowania. Wydaniu orzeczenia następczego w tej formie nie sprzeciwia się treść art. 537 § 2 k.p.k. Słusznie podnosi się, że przepis ten, określając w sposób autonomiczny rodzaje tzw. orzeczeń następczych w postępowaniu kasacyjnym, nie ustanawia jednak zamkniętego katalogu tych orzeczeń, pozostawiając możliwość wydania innego rodzaju orzeczenia następczego (zob. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 246/10, OSNKW 2011, z. 4, poz. 37; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2012 r., V KK 167/12, OSNKW 2013, z. 1, poz. 7), zwłaszcza wtedy, gdy rozstrzygnięcie następcze pozostaje w bezpośrednim związku z charakterem stwierdzonego uchybienia i zmierza do możliwie bezpośredniego jego usunięcia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2010 r., V KK 84/10, R – OSNKW 2010, poz. 1965).

